

A-15275

THEODOR USSISOO

K Ä I T I S Õ P E T U S

J A

T Ö Ö K A I T S E

M E I S T R I T E L E , Õ P P I N U D T Ö Ö L I S T E L E

J A

T Ö Ö S T U S Õ P I L A S T E L E .

NELJAS TÄIENDATUD TRÜKK

TALLINN 1937.

THEODOR USSISOO

K Ä I T I S Õ P E T U S

J A

T Ö Ö K A I T S E

M E I S T R I T E L E , Õ P P I N U D T Ö Ö L I S T E L E

J A

T Ö Ö S T U S Õ P I L A S T E L E

NELJAS TÄIENDATUD TRÜKK

~~34797~~

TALLINN 1937.

2.

Tarvitatud lühendusi.

K. N. — Kinnitusnõukogu üldkoosolek.

S.K. — Seaduste Kogu.

TTS — Tööstusliku Tööseadus.

Vab. Val. — Vabariigi Valitsuse otsus.

RT — Riigi Teataja.

V., vt. — vaata.

Riigi Kunstföõhuskooli trükk

S A A T E K S

Meistrite, õppinud tööliste ja tööstus-õpilaste seaduse põhjal nõutakse kõigilt meistri ja õppinud töölise eksamile tulijailt tööstusõpetuse, käitisseaduse, kodaniku- ja majandusteaduse õpetuse tundmist, mille vastuste andmine tekitab raskusi, kuna puudub tarvilik käsiraamat.

Kuigi neil aladel on õpperaamatuid olemas, on need kas liiga põhjalikud, s. t. et nimetatud ainet on käsiteldud liiga laialdaselt, või on need jälle hinnalt paljudele kättesaamatud.

Sellepärast satuvad kutseeksamile tulijad raskesse seisukorda ega suuda eksamil programmi järgi nõutavaile küsimustele leida vastust.

Et seda küsimust lahendada ja kutsetaotlejate soovidele selles asjas vastu tulla, leidsin tarviliku olevat koostada väikese käsiraamatu, mis sisaldaks lühen-

datud (konspektiiv-) kujul vastuseid neile küsimusile, mida esitatakse kutsetaotlejaile nende eksamite puhul. Seoses sellega on mahutatud käsiraamatusse just sellised küsimused, mida vajab iga meister kui ka õppinud tööline oma igapäevases tööstuslikus elus.

Kuna olen käsiraamatusse mahutanud konspektiivselt ainult tähtsamad küsimused ja needki lühendatud kujul, siis on neile küsimusile juurde märgitud nii Riigi Teataja nr. nr. kui ka Tööstusliku tööseaduste kogu §§ ja aasta numbrid, kust neid igaiüks, kel selleks tekib vajadus, võib leida täielikul kujul.

Julgen loota, et käesolev väike käsiraamat tööstusõpetuse käitiseaduse ja kodanikuõpetuse alal suudab kõrvaldada neid raskusi, millega kutsetaotlejal tuli kokku puutuda eksameil ja mis neile sageli paistsid otse raskemaid ülesandeid, mida aga see väike käsiraamat peab suutma lahendada. Käsiraamatu lõppu on paigutatud sisujärjestik, mis võimaldab kiiret vastuse leidmist kõigile selles käsiraamatus olevaile küsimusile.

Koostaja

Väljavõtteid Eesti Vabariigi Põhiseadusest.

R. T. 113/114 — 1920. a. ja 86 1933. a.

Eesti on iseseisev, rippumatu vabariik, kus riigivõim on rahva käes.

Eesti riigivõimu ei saa keegi teostada muidu, kui põhiseaduse alusel antud seaduste põhjal.

Eestis maksavad tema enese asutuste poolt antud seadused. Keegi ei või end vabandada seaduse mittetundmisega.

Isikupuutumatus on Eestis iga kodanikule kindlustatud. Keegi ei või jälgida muidu, kui seadustes ettenähtud juhtumistel ja korras.

Kõik Eesti kodanikud on seaduse ees ühetaolised. Seisusi ja seisuslikke tiitleid Eestis ei ole.

Eestis on usu ja südametunnistuse vabadus.

Majandusliku elu korraldamine Eestis peab vastama õigluse põhimõttele.

Eraomandus on Eestis iga kodanikule kindlustatud.

Õiguse mõistmist Eestis teostavad omas tegevuses rippumatud kohtud.

Ülemat kohtuvõimu Eestis teostab riigikohtunikudest koosnev Riigikohus. Riigikohtunikud kinni-

tab ametisse Riigivanem Riigikohtu poolt esitatud kandidaatide hulgast.

Kõik Eesti kodanikud on kohustatud osa võtma vabariigi kaitsesest seaduses ettenähtud alustel ja korras.

R a h v u s k o g u.

Rahvahääletusel 23., 24. ja 25. veebr. 1936. a. anti Riigivanemale volitus uue rahvaesinduse Rahvuskogu kokkukutsumiseks, kes annaks riigile uue põhiseaduse. See rahvuskogu koosneb kahest kojast, esimesel koyal on 80 liiget ja teisel koyal 40 liiget. (Vt. R. T. nr. 21 — 1936. a. art. 141).

R i i g i v a n e m.

Riigivanem, kui riigipea, esindab Eesti Vabariiki.

Riigivanem juhib riigi sise- ja välispoliitikat: kutsub ametisse ja vabastab ametist Vabariigi Valitsuse; edasilükkamatu riikliku vajaduse korral kuulutab seadused välja dekreedina, sõlmib lepinguid välisriikidega, nimetab ametisse ja vabastab ametist välissaadikud, samuti ka riigi ja omavalitsuse kõrgemad ametnikud.

Dekreet on maksev kuni selle äramuutmiseni Riigivanema poolt.

Riigivanem hoolitseb riigi välise puutumatus ja sisemise julgeoleku eest: ta on kaitsevägede kõrgeim juht, kuulutab välja kaitseisukorra, kuulutab sõja ja teeb rahu, nimetab ametisse kaitsevägede ülemjuhataja, riigikohtunikud, kohtunikud ja otsustab armuandmise palveid.

Riigivanem hoolitseb seaduste täitmise eest: val-
vab Vabariigi Valitsuse ja kõrgemate ametnikkude
tegevuse järele.

V a b a r i i g i V a l i t s u s .

Vabariigi Valitsus koosneb peaministrist ja minist-
ritest. Peaministrile määrab Riigivanem ministrite
seast asetäitja. Vabariigi Valitsuse või ta üksiku
liikme kutsub ametisse Riigivanem. Uue valitsuse
volitused algavad Riigivanema otsuse allakirjuta-
misega, millega uus Vabariigi Valitsus ametisse
kutsutakse. Enne ametisse astumist annavad valitsuse
liikmed Riigivanemale ametivande.

Valitsemise korraldamise seadus.

(R. T. 5 — 1934. a. nr. 36 — 1934. a. nr. 22 — 1936. a.)

Vabariigi Valitsus koosneb:

1. Peaministrist;	6. Põllutööministrist;
2. Haridusministrist;	7. Siseministrist;
3. Kaitseministrist;	8. Sotsiaalministrist;
4. Kohtuministrist;	9. Teedeministrist;
5. Majandusministrist;	10. Välisministrist.

Vabariigi Valitsuse ülesandeid:

Riigivanema otsuste teostamine; asjade arutamine
ja otsustamine, mis temale antud seaduste alusel;
muud küsimused riigi valitsemise alal, mis Põhisea-
duse või seaduste järgi ei allu Riigivanemale või
mõnele ministrile.

Peaminister.

Peaminister ühtlustab Vabariigi Valitsuse tegevust ja annab Riigivanemale aru Vabariigi Valitsuse tegevusest.

Peaministril Riigivanema ülesannetes on samad ülesanded kui Riigivanemalgi.

Haridusministeerium.

Haridusministeeriumi ülesandeks on: rahvahariduse ja kutseoskuse alade juhtimine, korraldamine ja järelvalve teostamine.

Majandusministeerium.

Majandusministeerium korraldab riigimajapidamist ja juhib rahandust, kaubandust, tööstust ja pangandust.

Sotsiaalministeerium.

Sotsiaalministeeriumi ülesandeks on: tervishoiu ja hoolekande korraldamine ja juhtimine; pensionide korraldamine; töökaitse ja sotsiaalkindlustuse alade korraldamine ja juhtimine.

Teedeministeerium.

Teedeministeerium juhib liiklemist, teadetesaatmist ja avalikkude ning ühiskondliste tööde korraldamist.

K o h t u d.

Jaoskonnakohtunik, Ringkonnakohus, Kohtukoda, Riigikohus, Sõjaringkonnakohus, Vaestelastekohus ja Vallakohus.

Kohtus arutatakse: tsiviil- (nõude-) asju, kriminaal- (nuhtlus-) asju ja administratiivasju.

Kõik kodanikud ja ametiasutused peavad seadusi ja seaduslikke määrusi austama ja täpselt täitma.

Tsiviilkohus. Tsiviilkohtule alluvad nõudeasjad, hoiukorra-asjad, hooldamise ja eestkoste asjad.

Kriminaalkohus. Kriminaalkohus arutab kriminaalseaduste vastu eksimisi. Kriminaalseadusteks nimetame neid seadusi, mis kindlaks määravad, mis-sugused teod on karistuse ähvardusel keelatud.

Administratiivkohus. Administratiivkohus harutab kaebusi valitsuse ja omavalitsuse asutiste ja ametnikkude otsuste ja korralduste peale.

Riigi tulud ja kulud.

Tulu riigile annavad: raudtee, post, telegraaf, telefon, sadamatehased, turbatööstus, põlevkivikaevandus, riigi maad ja metsad.

Riigi tulud maksudest: aktsiis, tollid, kohtulõiv ja tempelmaks, tööstus-, tulu-, kinnisvara- ja pärandusmaksud.

Riigikulud: riigi asutuste ja ettevõtete ülalpidamise ning üldise heakorra kulud.

Politsei, kaitsevägi ja kaitseliit.

Politsei korraldus. Politsei ülesanne on valvata kodanikkude julgeoleku ja korra järele riigis. Meie politsei on kolmesugune: välispolitsei, kriminaalpolitsei ja poliitiline politsei. Igapähele neist on oma eriülesanded.

Riigikaitse. Suurim kodaniku kohus on oma isamaad kaitsta. Eesti ei taha pidada pealetungisõdasid, ta ei taha naabrilt vägivallaga võtta, mis nende pärast. Küll peab ta aga valmis olema kaitse sõjaks.

Kaitsevägi. Kõik Eesti meeskodanikud on kohustatud osa võtma kaitseväeteenistusest. Selle teenistuse üldkestvus on 38 aastat, alates 17. aastaga ja lõpetades 55-ga.

Kaitseliit. Kaitseliidu moodustavad riigitrüüd meeskodanikud. Naiskodanikud moodustavad Kaitseliidu ülesannete täitmiseks erilised kodukaitse organisatsioonid. Kaitseliit jaguneb malevaiks. Maleva moodustab maakond üksi või ühes maakonnalinnaga.

Lõikeid tööstusseadusist.

Tööinspeksioon.

(RT. Nr. 77 — 1936. art. 622)

Tööinspeksiooni kuuluvad: vanem tööinspektor, jaoskonna tööinspektorid, eriülesannetega tööinspektorid, tööinspektorite abid, tööinspektoriameti kandidaadid, tööinspeksiooni assistendid. (Tööinspektorite tegevuspiirkonnad vt. RT. nr. 32 — 1936).

Tööinspeksiooni ülesandeks on töökaitse ja sotsiaalkindlustuse seaduste ja nende seaduste põhjal antud määruste elluviimiseks kaasaaitamine ja järelevalve nende täitmise üle; järelevalve alla kuuluvates käitistes töötavate isikute tööjõu, elu, tervise ja kõlbluse kaitse eest hoolitsemine ja kõigi seadus-

likkude abinõudega kaasaaitamine nende isikute füüsilise kui ka vaimse heaolu tõstmiseks ja majandusliku olukorra parandamiseks.

Tööinspeksiooni kaitse all on kõigi palgaliste tööjõud, ka nende, kes töötavad omas kodus, välja arvatud, isikud, keda Riigiteenistuse seaduse järgi loetakse riigiteenijaiks.

Palgalisteks isikuteks loetakse ka kõiki töötavaid õpilasi ja praktikante, artellide liikmeid, käitises palgalistel kohtadel töötavaid aktsionääre ja osanikke, kui käitis kuulub aktsiaseltsile või osühingule, ja käitises palgalistel kohtadel töötavaid kaasomanikke, kui käitis kuulub mitmele isikule

Tööinspeksiooni teostamine.

1) teostavad töökaitse ja sotsiaalkindlustuse alal inspeksiooni nende piirkonda kuuluvais käitistes ja viimaste poolt töölistele kasutada antud eluruumides, söögimajades, saunades, lõbustusasutustes, haigemajades ja teistes käitiste poolt töölistele määratud üldkasulikes ruumides;

2) teevad märkusi või koostavad protokolle ja seaduste rikkumiste ilmsikstulekul ja saadavad viimased edasi karistuseettepanekuga vastavalt administratiivvõimule või kohtule:

3) süüdistavad kohtus koostatud protokollide alusel;

4) annavad nõu tööandjatele ja töölistele viimaste tööjõu, elu, tervise ja kõlbluse kaitsmiseks ja nende

vaimlise, füüsilise kui ka majandusliku seisukorra parandamiseks;

5) uurivad tekkinud õnnetusjuhtumite põhjusi ja püüavad abinõusid leida nende edaspidise kordumise vältimiseks;

6) vaatavad läbi ja kinnitavad tööandjate poolt väljaantavaid käitise sisemist korda määravaid ettekirjutusi, tabeleid, palgatasu hinnakirju ja kõiki muid tööandjate poolt käitises töötajatele üldiseks teadmiseks väljapandavaid korraldusi ja teadaandeid;

7) püüavad lahendada konflikte tööandja ja tööliste vahel;

8) võtavad osa teiste asutiste töödest ja ka eraorganisatsioonide kutsel nende nõupidamistest ja koosolekutest, kui need tööd ja nõupidamised puutuvad tööliste tööjõu, elu, tervise ja kõlbluse kaitsesse või majandusliku heaolu parandamisse;

9) käivad läbi ja korraldavad nõupidamisi tööandjate ja tööliste kutseorganisatsioonidega tööliste olukorra parandamisse puutuvate küsimuste lahendamiseks;

10) revideerivad oma jaoskonnas asuvate sotsiaalkindlustusasutiste tegevust ja koostavad vastavaid revideerimisakte ja esitavad need Kindlustusametile või Kindlustusnõukogule.

11) koguvad statistilisi andmeid nendele alluvate käitiste, neis tehtavate tööde ja töötavate tööliste kohta ja teevad neist andmeist esialgseid kokkuvõtteid;

12) esitavad iga aasta kahe esimese kuu jooksul aruandeid oma tegevuse kohta möödunud aastal;

13) täidavad ülesandeid, mis neile pandud muude seadustega:

14) täidavad Sotsiaalministri või Töökaitse ja Sotsiaalkindlustuse Osakonna direktori poolt neile pandud teisi ülesandeid, mis seotud töökaitse või sotsiaalkindlustusega.

Oma korraldused ja märkused teevad tööinspektsiooni ametnikud kirjalikult, kandes need oma revideerimisraamatusse.

Suur-, kesk- ja väiketööstus.

(Väljavõte Tööstusseadusest R. T. nr. 30, 1936. a.)

Tööstusettevõtted jagunevad kolme liiki:

1) suurtööstused, mille töötajate koguarv on:

a) üle viiekümne või

b) mehaanilisel jõul töötavate masinate kasutamisel üle kolme, kuid vähem kolmekümne ühest;

2) kesktööstused, milles töötajate koguarv on:

a) üle viie, kuid vähem viiekümne ühest või

b) mehaanilisel jõul töötavate masinate kasutamisel üle kolme, kuid vähem kolmekümne ühest;

3) väiketööstused, milles töötajate koguarv ei ületa:

a) viit või

b) mehaanilisel jõul töötavate masinate kasutamisel kolme.

Väiketööstuse kohta käivaid nõudeid kohaldatakse käsitööstusele, kui neis töötajate koguarv ei ületa kahtekümnet ja tööstuses ei ole mehaanilisel jõul töötavaid masinaid.

Tööstusettevõtete asutamine.

(Rt. nr. 30 - 1936. art. 195.)

Majandusministri ettepanekul on Vabariigi Valitsusel õigus keelata uute tööstusettevõtete asutamist, kui ka ette määrata juurdelubatavate tööstusettevõtete arvu ja suurust tööstusaladel, kus uute tööstuste asutamine osutub rahvamajandusele või riiklikkudele huvidele kahjulikuks või kui vastaval alal on juba vajalik võistlus ka ilma ettevõtete juurdetulekuta.

Suur- ja kesktööstusettevõtete asutamine võib toimuda ainult loa põhjal. Loa saamiseks peab ettevõtja esitama tööstusosakonnale palve, millele lisatud kolmes eksemplaris:

- 1) ettevõtte asetusplaan;
- 2) tööstushoonete plaanid ja läbilõiked, millel tähistatud masinate ja teiste seadiste kavatsetavad asukohad ühes tule- ja muu ohutuse abinõudega;
- 3) uuena ehitatavate tööstushoonete puhul ka tähendatud hoonete fassaadide projektid;
- 4) tööstusseadiste ja tööstuse käigu kirjeldus Majandusministri poolt määratud vormis ja
- 5) hoonete, alusmüüride, kõigi kandvate osade ja tööstuse korstnate tugevuse arvestused.

Asetusplaan peab olema vähemalt mõõdus 1 : 500. Hoonete projektide, masinate ja seadiste asetusplaanide mõõt peab olema säärane, mis võimaldab eraldada kõiki tarvilikke üksikasju.

Projektid, kirjeldused ja arvestused peavad olema koostatud ja allakirjutatud kutseõigusega inseneri poolt.

Samu eeskirju kohaldatakse ka tööstusettevõtete laiendamisele ühenduses uute ehitistega, seniste täiendamisega või ümberehitamisega. Samuti muudatustega sisseseadele ning masinate juures p. 2, 4 ja 5 nimetatud küsimustes.

Tööstuse järelevalve.

(R. T. nr. 30 - 1936. art. 195.)

Tööstuse üldine korraldus ja järelevalve kuuluvad Majandusministri võimkonda.

Tööstusosakond on vahendituks asutuseks nimetatud ülesannete teostamisel, tööstusosakonna direktori, tööstusinspektori ja tööstuskontrolöri kaudu.

1) Tööinspektorid jälgivad nende valve alla antud tööstusharude seisukorda, tegevust ning vajadusi ja tööstussaaduste hindade ning turgude kujunemist, nõudes tarbe korral tööstusosakonna direktori volitusel tööstusettevõtelt nende arvepidamise, dokumentide ja kalkulatsioonide ettenäitamist ja teostades tööstusettevõtete ja nende tegevuse ülevaatus kohal peal;

2) koostavad vastutusele võtmise protokolle juhitudel, kui on ilmnenu käesoleva seaduse ja selle alusel antud määruste rikkumisi;

3) koguvad tööstusettevõtelt statistilisi andmeid ja kontrollivad viimaste tõelisust, kasutades tarbe korral p. 1 nimetatud abinõusid, ja

4) nõuavad tööstuste hoonete, ehitiste ja seadiste juures ohtupõhjustava seisukorra kõrvaldamist; samuti tarbe korral aurukatelde ja teiste ohtlikkude seadiste proovimist.

Tööliste tööleping.

(R. T. nr. 83 — 1936. a. art. 663)

Töölepingu sõlmimine.

Tööleping loetakse tööandja ja töölise vahel sõlmituks vastava kokkuleppe põhjal või asjaoluga, et tööandja on töölisel lubanud tööle asuda.

6. Töölepingu sõlmimine võib toimuda:

- 1) prooviajaks;
- 2) kindlaksmääratud töö täitmiseks;
- 3) määratud ajaks;
- 4) määramata ajaks.

Töölise prooviaeg võib kesta kuni kuus tööpäeva. Selle aja kestel on mõlemal poolel õigus lõpetada lepingut igal ajal. Ei ole prooviaja kestel lepingut lõpetatud, loetakse uus leping sõlmituks määramata ajaks, kui ei ole sõlmitud mõnda teist lepingut.

Tööline on kohustatud täitma heatahtlikult ja ausalt tööandja või tema poolt tööjuhatajaks määratud isiku korraldusi lepingus ettenähtud töö asjus, välja arvatud juhud, kui need korraldused on seaduste või heade kommete vastased.

Tööandja, kes ise ei juhi oma käitist, on kohustatud kolme päeva jooksul, arvates käitise avamisest, teatama vastava jaoskonna tööinspektorile, kes on tema käitise vastutav juhataja.

Töölepingu lõpetamine.

Tööleping loetakse lõpetanuks:

- 1) tähtaja kättejõudmisel, milleni leping sõlmitud;

- 2) kindlaks määratud töö lõpetamisel, mille täideviimiseks tööline on palgatud;
- 3) ülesütlemis tähtaja möödumisel, kui leping oli sõlmitud määramata ajaks;
- 4) töölise surma puhul;
- 5) töölise kaitseväeteenistusse asumisel;
- 6) tööandja ja töölise vahelisel kokkuleppel lepingu lõpetamise kohta.

Määramata ajaks sõlmitud töölepingu lõpetamiseks on vajaline kahe-nädalane etteütlemise tähtaeg.

Erandina on tööstusliikudes käitistes, kus kaevandatakse maapõuevarasid, valmistatakse või ümber-töötatakse saadusi ja mis töötavad vähemalt viie töölisega, etteütlemis-tähtaeg neli nädalat neil töölistel, kes töötanud samas käitises vähemalt viis aastat ja kolm nädalat neil töölistel, kes töötanud samas käitises vähemalt kaks aastat.

Töötasu.

Palk või töötasu on väärtus (tasu), mida annab tööandja vastutasuna töövõtjale viimase poolt esimesele tehtud töö või mõne ülesande täitmise eest.

Enne töötegemist või ülesande täitmist lepivad tööandja ja töövõtja kokku töötingimuste (vt. palgaraamat) ja tasu suhtes, kas suuliselt või kirjalikult. Seda lepingut nimetatakse töölepinguks.

Palk.

Tööandja on kohustatud arvestama ja maksma rahas kokkulepitud palka rahaga: on keelatud palka maksta raha asemel vekslitega, võlakohustistega, kupongidega, kokkulepitud märkidega, kaupadega ja teiste esemetega.

Palga maksmine töölistele peab toimuma:

1) vähemalt kaks korda kuus —

a) kui tööleping on sõlmitud määramata ajaks;

b) kui tööleping on sõlmitud määratud ajaks ja seejuures kauemaks kui kolmeks nädalaks;

c) kui tööleping on sõlmitud kindlaks määratud töö täitmiseks.

2) vähemalt üks kord kuus —

töölistele kellega tööleping sõlmitud määramata ajaks, kusjuures palk on kokkulepitud kuu või pikema perioodi alusel.

Palgaraamat.

Igale töölisele on tööandja kohustatud lepingu sõlmimisel maksuta välja andma palgaraamatu. Proovile võetud töölisele, kes peale prooviaja möödumise tööle jääb, antakse palgaraamat välja hiljemalt seitsmendal töötamispäeval, arvates prooviaja algusest.

Keelatud on töölistelt võtta tasu arstiabi, tööruumide, tööruumide kütte, valgustuse ja puhastamise, tööriistade ja teiste valmistusabinõude kasutamise eest.

Kombineeritud palk. Töö intensiivsuse kui ka ettevõtte edukuse ja tööliste olukorra kindlustamise otstarbel tehakse väga tihti palga määr sõltuvaks peale tööaja üksuse ka mõnest muust asjaolust, nagu on tehtud töö hulk ja headus, kokkuhoitud tooresained, ettevõtte puhaskasu j.m. Üldiselt võiks sääraseid kombineeritud töötasuviise jagada kolme liiki: 1) fükitöö, 2) lisapalgad ja 3) tööliste tegemine ettevõtte kaasomanikkudeks.

Tükitöö võtetel ja arvestamisel on mitmed erilised liigid. Palju räägitakse praegusel ajal n. n. Taylori süsteemist. Ta on pärit Põhja-Ameerika Ühendriigist, kus süsteemi loojal Tayloril on oma vabrik. Süsteem seisab selles, et tarvitusel on võimalikult head ja täielikud tööriistad ja masinad; iga töö jaotatakse lühikeseajalistesse üksteisele järgnevatesse operatsioonidesse; viimaste käiku on uuritud piinliku täpsusega; arvele on võetud tööliste iga liigutus loetlusega, millised neist on ülesandele vajalised; tegevus vaheldub lühikeseajaliste puhkustega; töötamise ja puhkuse iga moment on võetud arvele tema kasulikkuse suhtes. Palga aluseks on iga operatsiooni n. n. normaal-aeg; töötab ta pikemalt; siis – vähem; töölised ise on piinlikult valitud (süsteem on võimalik seal, kus on suur tööliste väljavalik). Taylor'i süsteemi rakendusel on tõusnud üksikute tööliste palgad 30–100%, kuna tööliste arv on vähenenud kuni 25%; selle vastu on suurenenud ametnikkude arv ja katsete ning uurimiste kulud. Taylor'i süsteem leiab ka Euroopas laialist poolehoidu.

Tööühing (artell). Kui töö täitmisel võtted lihtsad, töö ise ühelaadiline, nõudev vähe kapitali ja kaupmehelikku, ettevõtlikkust on võimalik tema teostamine isikute poolt, kes selleks võrdsetel alustel kokku liitunud.

Tööühingu tunnuseks on: 1) liikmete isiklik töötäitmine; 2) tööde tegemine üldisel alusel ja 3) liikmete solidaarne üksteise eest vastutamine. Iga liige maksab tööühingule liikmemaksuna kindla summa kas rahas või ühingule vajalistes asjades. Ühingu võlgade eest vastutab tema varandus. Viimase asjaolu tõttu uute liikmete vastuvõttu toimitakse piinliku ettevaatusega. Tööühingud võivad teotseda kas sellekohase kokkuleppe või põhikirja alusel, millised ka ära määravad tegevuse ja asjaajamise üksikasjad.

Sisekorra määrused.

Kõigis käitistes, kus töötab vähemalt 15 töolist, peavad olema välja pandud sisekorra-määrused.

Sisekorra-määrused peavad sisaldama:

- 1) teateid töö alguse ja lõpu kohta, teateid puhke-, hommikeine- ja lõunastamise alguse ja lõpu kohta pühade eelsetel päevadel;
- 2) masinate ja aparaatide puhastamise ja tööruumide koristamise aja;
- 3) pühade nimekirja;
- 4) palgamaksmise aja ja koha;
- 5) ettevaatuseabinõud tulega, valgustusega, masinatega jne. ümberkäimise suhtes;
- 6) kaotatud palgaraamatu asemele antava uue palgaraamatu hinna.

Enne uue töölise tööle võtmist tööandja on kohustatud töölevõetavale teatavaks tegema sisekorra-määruste sisu.

Kollektiivlepingud. R.T. — nr. 33. 1929 art. 246.

Kollektiivleping on kokkulepe ühelt poolt tööliste ühingu või mitme ühingu ning teiselt poolt tööandjate ühingu või mitme ühingu või üksikute tööandjate vahel töölepingute tingimuste kohta, millistele peavad vastama sõlmitavad töölepingud asjaosaliste isikute vahel.

Kollektiivlepinguid võib sõlmida:

- 1) määratud ajaks, kuid mitte üle viie aasta,
- 2) määramata ajaks ning
- 3) teatava ettevõtte kestuseks.

Normaaltööaeg. R. T. 61 — 1931 art. 487.

Töölise normaalne tööaeg ei tohi olla pikem kui 8 tundi ööpäeva jooksul või 42 tundi nädalas.

Kui ühel päeval nädalas töötatakse rohkem kui teisel päeval, siis ei tohi normaaltööpäeva pikkus ületada 9 tundi, kusjuures töötundide arv ei või ületada 48 tundi nädalas.

Töövaheaeg. Hiljemalt 5 tundi pärast töö algust peab olema vaheaeg, mille kestus ei tohi olla alla $\frac{1}{2}$ tunni ja üle $1\frac{1}{2}$ tunni. Kui tööpäeva pikkus on alla 8 tunni, võib vaheaeg ära jääda, kuid töölistele peab jääma võimalus töö ajal süüa.

Ületunnitööd. Ületunnitööks loetakse töö, mis tööline teeb ööpäeva jooksul peale ettenähtud normaaltööpäeva maksimaalset ulatust.

Ületunnitööd on lubatud teha ainult erakordadel, kui tööstuse huvid seda tõsiselt nõuavad, siis võib Sotsiaalministeeriumi töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakonna direktor lubada teha igale töölisel kuni 100 ületundi aastas.

Ületunnitööde tasu, Ületunnitööde eest tuleb maksta vähemalt 50% rohkem.

Ületunnitööd teha on lubatud ilma luba küsimata järgmistel kordadel:

1) kui tööde katkestamise tagajärjeks oleks ainete rikkimine;

2) masinate ja teiste seadeldiste parandamise ja kordaseadmistöil, millela käitis võiks jääda seisma;

3) tööil, mis tehakse õnnetuse vältimiseks;

4) laevade parandusel, tõstmisel ja allalaskmisel dokkides, kui ületunnitööd erakordsete kahjude vältimiseks;

5) masinistidel, kütjail, masinate kordaseadjail jne., kus käitise töö oleneb käesolevas punktis nimetatud tööliste tööst;

6) vahetusliku töö töölistel, kelle vahetaja – tööline ei ilmu, kuni asendaja leidmiseni;

7) väiketööstuslikkudes käitistes tööde puhul, mis normaaltööpäeva lõppemisel pooleli on, kui tööde toojad ootavad käitises nende valmisaamist;

8) kui omavahelisel kokkuleppel üks tööline asendab teist;

Väljaspool ettenähtud juhtude võib ületunnitööd teha tarviduse korral iga tööline kuni 75 tundi aastas.

Töö täielik keeld. Lapsed alla neljateistkümne aasta ei või teenida ehk töötada avalikkudes või eratööstuseettevõtetes või nende kõrvalasutustes.

Keelatud on ka kuni neljateistkümne aastaste laste viibimine tähendatud tööasutuste ruumides.

Alaealiste tööpäev. Alaealistel kuni kuuteistkümne eluaastani ei tohi tööpäev teksliiltööstuses üle kuue tunni ja teistel tööaladel üle kuue ja poole tunni kesta.

Alaealisi kuni seitsmeteistkümne eluaastani ei tohi lasta ületunde teha.

Alaealisi kuni kuuteistkümne aastani ei tohi lasta pühapäevadel ja pühadel töötada.

Alaealisi kuni kaheksateistkümne aastani ei või lasta ilma vaheaegadeta üle 4 tunni järgimööda töötada.

Tööstuslikkude käitiste töölistkonna asutiste seadus.

(R. T. nr. 61 — 1931, nr. 76 — 1932. a., R. T. 74 — 1936. art. 607)

Kõigis tööstuslikkudes käitistes, mis asutatud vähemalt kolmeks kuuks ja kus on vähemalt 25 töölist, asutatakse töölistkonna asutised tööliste huvide kaitseks ning nende majanduslikkude olude paremale järjele tõstmiseks ja käitiste arendamisele kaasaaitamiseks.

Kõigis käitistes, kus töölist on üle 100 tööliste, asutatakse töölistnõukogu, kes on üldkogu täitvaks ja ühtlasi jooksvaid asju ajavaks organiks ning esindajaks läbikäimisel tööandjatega, kutseasutistega ja riigi- ja omavalitsuseasutistega.

Töölisvanem. Töölisvanem seatakse ametisse ja vabastatakse sellest töölisnõukogu liikmetega ühisel alusel ja korras. Käitises, kus töötab 25-100 töölise, asendab töölisnõukogu töölisvanem.

Tööandjaks käesoleva seaduse mõttes loetakse käitise varade valdaja või tema poolt määratud vastutav käitise juhataja.

Töölisnõukogu

Nõukogu liikmed valitakse üheks aastaks üldise, otsekohese, ühetaolise ning salajase hääletamise teel.

Valijaiks on kõik käitise töölised, kes üle 18 aasta vanad, vaatamata soole, rahvusele ja kodakondsusele.

Valitavad on kõik käitise töölised, kes kuuluvad Eesti kodakondsusele, kel on valimisõigus valimistel ja kes on valimispäeval vanemad kui 24 aastat ning töötanud vähemalt kuus kuud samas käitises ja vähemalt kaks aastat samas tööharus.

Ühes töölisnõukogu liikmetega valitakse neile sama palju asetäitjaid.

Töölisnõukogu liikmete valimise kord.

Töölisnõukogu liikmete ja nende asetäitjate kandidaadid seatakse üles tööliste üldkogu otsuste kohaselt, kas üldkogu enese poolt või hiljem käitise valimisringkondade koosolekute poolt.

Töölise üldkogu

Töölise üldkogu moodustub käitise kõigist töölisest, kes on selles käitises töötanud vähemalt 6 päeva.

Töölisnõukogu või vanem kutsub kokku töölise üldkogu. Nad on kohustatud seda tegema, kui seda nõuab kirjalikult tööandja või vähemalt viiendik käitise hääleõiguslike töölise arvust.

Üldkogu on otsusevõimeline, kui temast võtab osa vähemalt pool käitise hääleõiguslike töölise arvust.

Üldkogu koosolekut peetakse väljaspool tööaega ja tööandja on kohustatud andma selleks ruume.

Üldkogu koosolekut juhatab koosoleku poolt valitud juhataja ja protokollib koosoleku poolt valitud kirjalooajana.

Kaitse - eeskirjad.

Tööandjat, kes süüdlane selles, et ta takistas töölisnõukogu või töölisvanema valimist või töölise valimisõiguse teostamist, karistatakse:

arestiga kuni kolme kuuni või vangistusega ühest kuust kuni kuue kuuni.

Töölisnõukogu liige või töölisvanem, kes on kohustatud tööandja nõudel hoidma saladuses töölisnõukogule või töölisvanemale antud ülevaates sisalduvaid andmeid käitise üldise seisukorra ja loodetava tööjõu vajaduse kohta ja kes süüdlane selles, et ta tahtlikult avaldas need andmed, kui seejuures avaldatud andmed võisid sünnitada kahju tööandjale, karistatakse:

arestiga mitte üle ühe kuu või rahatrahviga
mitte üle saja krooni.

Töøbörsid.

Tööotsimise ja tööpakkumise korraldamiseks on olemas töøbörsid, kes registreerivad tööpakkumisi ja tööõudmisi ja võtavad tarvitusele abinõud, mis aitavad kaasa tööõudmiste ja tööpakkumiste korraldamiseks (RT 56 — 1934. a, RT 59, 62 ja 65 — 1934. a.)

Õnnetu juhus.

Igast õnnetusjuhtumisest on juhatajad või valdajad kohustatud viibimata teatama lähemale politseile ja vastavale kinnitusühingule või tema volinikule.

Neljakümne kaheksa tunni möödumisel õnnetusjuhtumisest peab kohalik politsei koostama protokollu õnnetusjuhtumise kohta. Protokollu koostamise juurde kutsub politsei ettevõtte juhataja, vigasaanu, kinnitusühingu voliniku, õnnetusjuhtumise pealtnägijad ja arsti.

Protokoll loetakse kõigi tema kokkuseadmise juures viibinud isikute juuresolekul ette ja kirjutatakse nende poolt alla.

Mida teha peale õnnetust. Kannatanu, kui võib, teatab ajaviitmata õnnetusest ettevõtte juhatajale, see kohalisele politseile ja kindlustusühingule. Viimane läkitab õnnetuse põhjusi uurima oma voliniku, kes juhtumise kohta tunnistise kokku seab ja annab selle kannatanule või tema perekonnaliikmetele. Tunnistus tuleb koostada ja välja anda lähema 48 tunni jooksul; kui seda ei ole või kui seda nõuavad kannatanu perekonnaliikmed, seab

kohaline politsei kokku juhtumise kohta protokoll, kutsudes selleks kohale kannatanu, ettevõtte juhataja, kindlustusühingu voliniku ja sündmuse pealtnägijad. Kannatanu kehaliseks järelevaatajaks kutatakse arst, kes akteerib järelevaatuse andmed; surma puhul peab ta tegema aktile märkuse selle kohta, kas surm on tingitud õnnetusest.

Töölise haiguskindlustamisest.

Arstiabi antakse ettevõtte valdaja arvel. Seaduse alusel on aga haigekassal õigus kassaliikmete arstiabi andmist, ettevõtja valdaja arvel, oma kätte võtta kinnitusnõukogu poolt kindlaks määratud korras ja üldistel alustel.

Meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seaduse (R. T. 60 — 1935) põhjal ei või olla tööstuslikus ettevõttes teisi töötajaid, keda nimetatakse õpilasteks, peale selle seaduse põhjal õpilasteks võetud isikute. Säärased õpilased, kui nad palka ei saa, ei allu haiguskindlustuse seadusele. Kõik muud töötajad aga, kui nad saavad oma töö eest mõnesugust tasu, kas kaudsel või otsekohesel teel, alistuvad haiguskindlustustele. Kui aga juhtub, et mõni teine isik, kes ettevõttes töötab, ei saa mingit töötasu, mida raske oletada, tuleb tööinspektoril selgitada, mis põhjusel see sünnib. Kui peaks osutama siiski tõeks, et see isik palka ei saa, ei kuulu ta ka haiguse vastu kindlustamise seaduse eeskirjade alla. Palgata töövõtjate haigekassa liikmeks arvamine ei ole praktiliselt läbiviidav. (KN. 14. sept. 1931. a.).

Haigekassad.

1) Haigekassad asutatakse: eraldi — üksiku ette-

võtte juurde ja ühised — mitme ettevõtte jaoks. Kassa liikmete arv ei või alla viiesaja olla.

2) Iga ettevõtte juurde, kus alatiselt töötavate tööliste arv ei ole vähem kui viissada, asutatakse eraldi haigekassa, kui selle ettevõtte töölistes mõne teise ettevõtte töölistega kokku leppinud ei ole nende ettevõtte jaoks ühise haigekassa asutamiseks, või kui ei ole kokku lepitud mõne oleva kassaga ettevõtte selle juurde arvamiseks.

Haigekassa varandused.

Haigekassade varandused moodustatakse:

- 1) liikmemaksudest ja ettevõtte valdaja juurde- maksudest;
- 2) kassa varanduste sissetulekust;
- 3) toetustest ja kingitustest;
- 4) rahatrahvidest, mis haigekassade juhatused peale panevad;
- 5) viivitusrahadest ja
- 6) juhuslikkudest sissetulekutest.

Haigekassa liikmemaksu suuruse määrab kindlaks peakoosolek ühest kuni kahe protsendini töölasu summast. Haigekassades, kus liikmete arv alla neljasaja, võib liikmemaksu tõsta kuni kolme protsendini.

Kassaliikmete liikmemaksudele maksab ettevõtte valdaja omalt poolt juurdemaksusid esimeste suuruses.

Kassaliikmemaksud arvatakse ettevõtte valdaja poolt palkade maksmisel palgast maha ja saadetakse ühe nädala jooksul, mahaarvamise päevast arvates, haigekassasse. Ühes sellega viib ettevõtte

valdaja ära ka juurdemaksu niipalju, kui temal seda maksta tuleb. Summad, mis selle tähtaja jooksul ära ei ole makstud, nõutakse ettevõtte valdajatelt tööinspektorite korraldusel sisse korras, mis administratiiv-sissenõudmise seadusega maksma pandud, kusjuures ettevõtte valdajalt tähtajaks mitte-äramaksetud summade pealt haigekassa kasuks sisse nõutakse veel viivitusraha üks protsent kuus.

Abiandmise kapital. Rahatrahvid, mis määratud töökaitse seaduste rikkumiste eest administratiivkaristamise seaduste korras, lähevad Haridusministeeriumi korralduses oleva kapitali hulka, mis määratud haigetele ja vigastatud tööliste abistamiseks.

Pühade ja puhkepäevade seadus.

(R. T. Art. 827 nr. 105 — 1934.)

Riiklikkudeks pühadeks ja puhkepäevadeks loetakse päevad, arvates neid uue kalendri järgi:

1. uusaasta (1. jaanuar);
2. kolmekuningapäev (6. jaanuar);
3. iseseisvuse päev (24. veebruar);
4. palvepäev;
5. suur reede;
6. ülestõusmise pühad, 3 päeva;
7. kevadepüha (1. mai);
8. taevaminemise püha (ristipäev);
9. nelipühi, 2 päeva;
10. võidupüha (23. juuni);
11. jaanipäev (24. juuni);
12. usupuhastuse püha (31. oktoober);
13. surnutepüha;
14. jõulupühad, 3 päeva;

Töö lõpetatakse kell 12 päeval;

1. vaikel laupäeval;
2. jõululaupäeval (24. detsembril);
3. vana-aastal (31. detsembril);

Töö lõpetatakse kell 12 päeval, arvatud välja põllumajanduses, kus on täis tööpäev:

1. nelipüha laupäeval;
2. võidupüha laupäeval (22 juunil).

Tööstustöölise palgalise puhkeaja seadus.

Riigivanema dekreet 21. detš. 1934. a.

(R. T. 108 — 1934. a. art. 848.)

Käesoleva seadusele alluvad käitised, kus maapõue varandusi kaevandatakse, seadusi valmistatakse või ümber töötatakse ja millised töötavad vähemalt viie töölisega.

Tööliseks käesoleva seaduse mõttes loetakse kõik käitise valdajaga palgalepingu vahekorras seisvad isikud, välja arvatud kuupalgalised.

Iga tööstusliku käitise valdaja on kohustatud andma oma töölistele, kes vähemalt ühe aasta katkestamatult tema käitises on töötanud, iga aasta vähemalt seitse päeva järjest kestva palgalise puhkuse.

Kui tööstusliku käitise valdajale seitse päeva järjest kestva puhkuse andmine tekitab raskusi, võib vabaneda sellest kohustusest nende tööliste suhtes, kellele ta maksab tasu kolme jõulupüha, uueaasta päeva, iseseisvuspäeva, suurede ja esimese ülestõusmise püha eest, kusjuures need tööliselised peavad olema nimetatud pühadel töölt vabad.

Tööd, tööstust ja töökaitset normivad seadused.

Neist on tähtsamad:

1. Ettevõtete kohta:

Seaduste kogu, XI raamat, 2 osa: „Kaubanduslisest ühingust“ täiendused aktsiaseltside kohta R. T. 1919 nr. 18 R. T. 1920 nr. 65/66 ja R. T. nr. 54 — 1927.

2. Teenistuslepingu kohta:

1) Tööliste töölepingu seadus. RT. nr. 83 — 1936. a.

3. Töökaitse kohta:

1) Laste, alaealiste ja naiste töökaitse: R. T. 1924. nr. 68; RT nr. 99 — 1935. a.

2) Haigekassad: „Tööstusliste töö seadus.“ § 257-371.

3) Kindlustusnõukogu ja kindlustusamet: R. T. 1920 nr. 77, 78; 1921 nr. nr. 7 ja 18.

4) Õnnetuskindlustus: Tööliste töö seadus, § 372—597: R. T. 1923 nr. 106. (R. T. 104 — 1934.)

5) Eesti tööliste kindlustus ühisus: põhikiri 1924 nr. 111/122 R. T. 1922 nr. 111.

4. Karistuskorra kohta: RT nr. 85 — 1934. art. 704. §. 347 — § 355.

Tööstuslikusse fösse puutuvad normid.

Tööpäevast ja Töökaitse seadusest. RT. 18, 1.

Meistrite, õppinud tööliste ja tööstusõpilaste seaduste alla arvatud tööalade nimekiri. RT. 32, 17, 134.

t. 33, 89, 652; t. 34, 105, 834 ja RT. 95 — 1934, t. 35, 45, 456.

Tööinspektsiooni seadus. R. T. nr. 32 — 1936.; R. T. nr. 77 — 1936.

Kollektiivlepingute seadus. RT. 29, 33, 246.

Tööstuslikkude käitiste töölistkonna asutiste seadus. RT. 31, 61, 488.

Määrus tööstusnõukogu valimise korra kohta. RT. 31, 75, 584.

Määrus tööliste erikogude moodustamise kohta tööstuslikkudes käitistes. RT. 31, 76, 587.

Tööstuslikkude käitiste tööaja seadus. RT. 31. 61, 487.

Tööstuslikkude käitiste tööaja seaduse 14 tähendatud ületundide arve vorm RT. 31, 69, 549.

Määrus lõunavaheaja määratlemise kohta tööstuslikkudes käitistes. RT. 31 75, 583.

Tööstusettevõtete nädala puhkepäevade seadus. RT. 26, 4, 6. m. — 29, 30, 206.

Tööstustööliste palgalise puhkeaja ja töölepingu lõpetamiseks tarviliku ülesütlemise aja pikendamise seadus. RT. 34, 108, 848.

Tööstustööliste palgalise puhkeaja andmise määrus. RT. 35, 5, 31.

Pagaritööstuses öötöö keelu seadus. RT. 29, 30, 208; 29, 35, 266; 29 35, 267; 29, 45, 324.

Öötöö pagaritööstuses lubat. RT. 34, 107, 844.

Seaduste laste alaealiste ja naiste töö kohta tööstusettevõtetes. RT. 24, 68. 30. m. — 29, 95, 634; M. 26, 71.

Töölise
PALGARAAMAT

nr. ....

Töölise palgaraamatu määrus.

Antud Sotsiaalministri poolt 12. detsembril 1936 Tööliste töölepingu seaduse (RT 83 — 1936) § 28 põhjal.

§ 1. Tööliste töölepingu seaduses loendatud tööandja on kohustatud töölepingu sõlmimisel igale töölepalgatavale töölisemale andma käesoleva määruse lisana avaldatud vormi kohase palgaraamatu.

§ 2. Eelmises paragrahvis nimetatud palgaraamatu osa, millesse märgitakse teenitud palga arvutus, võib tööandja vastava jaoskonna tööinspektori nõusolekul koostada ka teisiti, kuid see peab sisaldama vähemalt kõiki käesolevas vormis toodud andmeid.

§ 3. Käesolev määrus hakkab kehtima 1. jaanuarist 1937.

Sotsiaalminister O. Kask.

Töökaitse ja Sotsiaalkindlustuste osakonna
direktor Joh. Sonin.

Juhised palgaraamatu täitmiseks.

Käesolev palgaraamat antakse välja kõigile töölisile, kes töötavad Tööliste töölepingu seaduses (RT 83 – 1936) nimetatud tööandjate juures töölepingu põhjal.

Palgaraamatu esimesel leheküljel kui ka töölepingu osas p. p. a, b, d, j, k all nõutud andmed kantakse kõikide tööliste palgaraamatuisse, kellega tööleping sõlmitud.

D. p. e, g, h ja i all nõutud andmeid kantakse tööliste palgaraamatusse ainult need, mille alusel tööleping sõlmitud.

P. 1 all nõutud andmete kandmine on sunduslik ainult nende tööliste palgaraamatuisse, kes töötavad käitises, mille kohta kehtivad tööaja kohta käivad eeskirjad.

D. m all nõutud andmed kantakse ainult nende tööliste palgaraamatusse kellele tööandja annab kasutamiseks tasuta korteri, sauna jne.

D. p. n ja o all nõutud andmed kantakse ainult nende tööliste palgaraamatusse, kes töötavad käitistes, mille kohta on kehtiv tööstuslikkude käitiste tööaja seadus ja ainult siis, kui ületunnid nimetatud seaduse eeskirjade piires töölepingu sõlmimisel tehakse sunduslikuks.

D. p. all nõutud andmed kantakse palgaraamatusse ainult siis, kui lepinguosalisel lepidakse kokku mõne lepingu tingimuse suhtes, mille paigutamise palgaraamatusse peavad vajalikuks, kuid mida raamatu vormi järgi ei saa kanda raamatu lepingu osa teiste p. p. alla.

D. r all nõutud andmed kantakse palgaraamatusse ainult siis, kui lepinguosalisel lepingu kehtivuse ajal vastastikusel kokkuleppel võtavad lepingu tingimusi ette mõnesuguseid muudatusi.

P. s all nõutud andmed kantakse palgaraamatusse ainult siis, kui lepinguosalisel lepingu lõppemisel vastastikusel kok-

kuleppel soovivad töölepingut uuendada või töölepingu kest-
vust pikendada.

D. t all nõutud andmed kantakse palgaraamatusse ainult
siis, kui lepinguosalistes lepid kokku töölepingu lõpetamiseks,
üks osalistest soovib töölepingu lõpetamiseks lepingut ette-
teatamisega üles öelda, kui lõpeb töö, mille täitmiseks tööline oli
palgatud või sai täis aeg, mille kestvuseks tööline oli palgatud.

Palgaraamatu ossa, kus märgitakse ära palga arvutus, tule-
vad kanda vaid need andmed, mis antud juhul tarvilikud, kuna
teised punktid jätta täitmata või lõmmata lahtrisse vastavasse
kohta kriips. Näiteks, kui tööline kohta ei kehti haiguskindlus-
tusseaduse eeskirjad – tuleb lahtri osa, milles märgitakse ära
mahaarvutamised palgast haigekassale, jätta tühjaks; on töö-
line teinud ainult ajatööd, tuleb täita ka ainult vastav punkt,
jättes teistele punktidele vastav lahtri osa tühjaks või lõmma-
tes sinna kriipsu.

Töölise
P A L G A R A A M A T

nr. ....

välja antud ..... kuu ..... päeval
19 ..... aastal.

.....
(tööandja nimi ja perekonnanimi või seaduslikus korras registreeritud firma nimetus
.....
ka käitise asukoht)

.....
Palgaraamatu saanud töölise
perekonnanimi : .....

.....
nimi : .....

.....
sünniaeg : .....

.....
(tööandja allkiri*)

.....
*) Kui tööandja asemel kirjutab alla käitise vastutav juha-
taja, tuleb tal allkirja juures tähendatud asjaolu ära märkida.

Tööleping

- a) .....
(töölepingu kehtimahakkamise aeg)
- b) .....
(töölepingu kestus)
- d) .....
(töö, mille täitmiseks tööline palgatud)
- .....
- e) Palk ajajuhiku järele (aasta-, kuu-, nädala-, päeva- või tun-
nipalga suurus):
- .....
- g) Palk tükitöö järele:
- .....
- h) Tükitöö korral tagatud põhipalk:
- .....
- i) Natuuras antav palk:
- .....
- j) Palgamaksmise tähtpäevad:
- .....
- k) Palgamaksmise koht:
- .....
- l) Normaaltööaja täpne pikkus igal tööpäeval (tööaja algus,
lõpp ja töö vaheajad kellaaja järele):
- .....
- m) Töölise poolt käitise valdajale makstavate tasude määrad
korter, sauna jne. eest, mis tööandja poolt antud töölisele
kasutamiseks:
- .....
- n) Tööd, millede tegemisel ületunnid on sunduslikud tööaja
seaduse järele:
- .....

o) Sunduslike ületundide eest makstavad tasunormid:

p) Muud teenistus- ja töötingimused, millede lepingusse võtmist lepinguosalistes peavad vajalikuks:

(tööandja allkiri*)

(töölise allkiri)

*) Kui tööandja asemel kirjutab alla käitise vastutav juhtaja, tuleb tal allkirja juures tähendatud asjaolu ära märkida.

r) Muudatused lepingu tingimuses:*)

*) Muudatusile lepingu tingimuses kirjutatakse lepinguosalistes poolt alla kohe sellekohase kokkuleppe sissekandmisel palgalepingusse.

s) Sissekanded töölepingu uuendamise kohta:*)

*) Igale sissekandele töölepingu uuendamise kohta tuleb alla kirjutada tööandjal ja töölisel.

t) Sissekanded töölepingu lõpetamise kohta:*)

*) Igale sissekandele töölepingu lõpetamise kohta tuleb alla kirjutada tööandjal ja töölisel.

Ajavahemik, mille eest palk arvestatud	Tööaja ja palga arvutus		Kr.	s.
19... a. .... kuu ..... päevast kuni 19... a. .... kuu päevani	I. Normaal tööaeg : 1. Ajatööl ..... pv. .... t. . 2. Tükitööl ..... pv. .... t. . 3. Natuuras antava töötasu hind Kindlkstusamefi normide järele II. Ületunnid : 1. Ajatööl ..... ületundi . . . . 2. Tükitööl ..... ületundi . . . . III. Muud tasud :			
Kokku :				
19... a. .... kuu ..... päevast kuni 19... a. .... kuu päevani	I. Normaal tööaeg : 1. Ajatööl ..... pv. .... t. . 2. Tükitööl ..... pv. .... t. . 3. Natuuras antava töötasu hind Kindlustusamefi normide järele II. Ületunnid : 1. Ajatööl ..... ületundi . . . . 2. Tükitööl ..... ületundi . . . . III. Muud tasud :			
Kokku :				

arvutus.

Seaduses ettenähtud maha- arvutamised	Kuulub väljamaks- misele		Aeg, millal tegelikult makstud	
	Kr.	s.		Kr.
Haigekassale ..... % . . .				
Täitmislehe järele				
Palga arvel etteantud raha .				
Saadud natuuras				
Muud mahaarvutamised . . .				
.....				
.....				
.....				
Kokku:				

1. Haigekassale ..... % . . .				
2. Täitmislehe järele				
3. Palga arvel etteantud raha .				
4. Saadud natuuras				
5. Muud mahaarvutamised . . .				
.....				
.....				
.....				
Kokku:				

SISU JÄRJESTIS

A biandmise kapital	31
Administratiivkohus	11
Alaealiste tööpäev	25
Artell, tööühing	22
E esti vabariigi põhiseadus	7
H aigekassad	29
Haigekassa varandused	24, 30
Haridusministeerium	10
K aitseliit	11
Kaitsevägi	11
Keeldud tasu võtmine	20
Kesktoostus	15
Kohtud	10
Kollektiivlepingud	23
Kombineeritud palk	21
Kriminaalkohus	11
Kulud ja tulud riigile	11
Käitise juhatus lõpetab lepingu	19

M ajandusministeerium	10
Mahaarvamised palgast	16
Mida teha peale õnnetust	22
N ormaaltööaeg	19
P algaraamat	19
Palgaraamatu sisu	19
Palgast mahaarvamised	20
Palk (töötasu)	19, 20
Peaminister	10
Politsei ja selle korraldused	11
Puhkeaja kestus	31
Pühad ja puhkeaeg	31, 32
R iigikaitse	12
Rahvuskogu	8
Riigi kulud ja tulud	11
Riigivanem	8
T aylori süsteem (Taylorism)	21
Teedeministeerium	10
Teenistuslepingu lõpetamine	18, 19
Teenistuslepingu tähtaeg	18
Teenistusleping	18
Teenistuslepingu väljamaksud	20
Tsiviilkohus	11
Tulud ja kulud riigile	11

Tööinspektsioon	12
Tööliskonna asutiste seadus	25
Tööliste töölepingu seadus	18
Töölise palgaraamat	35
Töölisvanem	26
Tööstuslikkude käitiste seadus	25
Tööstuslikud seadused	25
Töötasu (palk)	20
Töövaheaeg	23
Töö täielik keeld	25
Töübörsid	28
Tööühing (artell)	22
V abariigi valitsus	9
Vabariigi Valitsuse ülesanded	9
Valitsemise korraldamise seadus.	9
Väiketööstus	15
Õ nnetu juhus	28
Ü letunni töö	23
Ületunni tööde tasu	24

Kasutatud kirjandust:

Tööstusliku Tööseadus (VSK XI k. 2. j. 1913.
väljaanne)

Majandus- ja kodanikuõpetus — R. Kleis ja
R. Rägo.

Töökaitse seadused ja määrused — J. Klesment

Töölise haiguse vastu kindlustamise seadus
O. Vahtra.

Töö, tööstuse korralduse ja töö kaitse —
Otto Peterson.

Riigi Teataja — tekstis nimetatud.

Märkmeid:

12

A-15275

THEODOR USSI

poolt on koostatud alljärgnevad õppeaastatud alg-, kesk- ja kutsekoolidele

1. Geomeetiline joonestamine (III trükk)	-.75
2. Geomeetiline ornament (II trükk)	-.20
3. Geomeetriliste pind- ja ruumalade arvutamine. I jagu	-.25
4. Juuksetööstuse käsiraamat	-.85
5. Masinkiri (VI trükk)	1.-
6. „Meie Kodu” eluruumide sisseseeded.	-.75
7. Meister, õppinud tööline ja tööstusõpilane	-.50
8. Noatööd algkoolile (Nikerdused)	-.10
9. Papptöö algkoolidele	-.45
10. Plakatkiri puusulega	-.40
11. Plekitöö alg ja keskkoolidele (I vihik)	-.50
12. Projektsjoon joonestamine	-.50
13. Punumistööd algkoolidele (I vihik)	-.12
14. Puutehnoloogia II jagu	1.20
15. Puutöö algkoolidele (I vihik)	-.50
16. Puutöö alg- ja keskkoolidele (II vihik)	-.60
17. Puutöö alg- ja keskkoolidele (III vihik)	-.60
18. Saetöö algkoolidele	-.25
19. Tehnoloogilisi küsimusi	-.15
20. Toiduained I osa — Liha	1.50
21. Ümarkiri	-.15
22. Väike kirjutaja kirjavihik Th. Ussisoo ja A. Mölder	-.10
23. Th. Ussisoo ja A. Behrsing. Laste geomeetria	-.15
24. P. Tamm ja Th. Ussisoo. Puutehnoloogia I jagu	1.25
25. P. Madisson ja Th. Ussisoo. Planimeetria	1.25
26. P. Madisson. Stereomeetria. Th. Ussisoo joonestustega	1.50